

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ ТАРАСА ШМІГЕРА
«ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ – ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ:
ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА СУЧАСНИМИ УКРАЇНСЬКОЮ
ТА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ»¹**

Літвіняк О.В.,
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Праця Т.В. Шмігера є прикладом наукової послідовності, адже попередня монографія автора – «Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя» (Київ, 2009) – також зачіпає широке коло перекладознавчих питань, зокрема, торкається проблеми еволюції поглядів на критику перекладу.

Рецензовану монографію Т.В. Шмігера присвячено теоретичним і прикладним аспектам перекладознавчого аналізу, що дозволяє виокремити його як самостійний підрозділ власне критики перекладу на рівні із рецензуванням та редагуванням. Перекладознавчий аналіз – це осередок будь-якого перекладознавчого дослідження. Попри це, підходів до нього є чимало і залежать вони передусім від особистості дослідника та аналізованого тексту. На відміну від інших методів наукового дослідження (як загальнонаукових, так і використовуваних у вузьких галузях), перекладознавчий аналіз до сьогодні не отримував достатньо докладного висвітлення в науковій літературі. Дослідникам-початківцям, які лише роблять перші кроки у перекладознавстві, часто важко зорієнтуватися в методологічних нетрях, якщо вони не володіють системним уявленням про підходи до перекладознавчого аналізу. Саме це й зумовлює незаперечну актуальність дослідження Т.В. Шмігера, який у своїй монографії крок за кроком аналізує історичний розвиток перекладознавчого аналізу в Україні, пропонуючи читачеві системний опис еволюції цього явища, розробляє типологію його методів для точнішого оцінювання перекладів та для глибшого вивчення української літератури.

Монографія виконана на репрезентативному корпусі, що дає підстави довіряти висновкам автора. Т.В. Шмігер провів колосальну роботу, досліджуючи не лише загальновідомі, але й малодоступні матеріали, як-от: стародруки, рідкісні видання, рукописи. Внаслідок доскіпливого вивчення широкого спектру матеріалів йому вда-

лося підготувати короткий виклад історії перекладознавчого аналізу в Україні, окреслити роль перекладознавчого аналізу в сучасній критиці перекладу, запропонувати обґрунтування принципів оцінки перекладу. Останнє видається особливо цікавим, адже попри те, що це питання хвилює перекладознавців, перекладачів, видавців, перекладацькі компанії та споживачів перекладацьких послуг, а спроб випрацювати єдину систему оцінки робилося чимало в різних куточках світу, єдиного підходу не віднайдено й досі, та й сумнівно, що він узагалі можливий. Автор монографії слушно звертає увагу на плюралізм думок та термінологічну розрізненість, що характеризують цей аспект перекладознавчої діяльності. Відтак, внаслідок проведеного аналізу Т.В. Шмігер пропонує власне визначення перекладознавчого аналізу, яким послуговується в межах дослідження перекладів давньоукраїнської літератури. Попри те, що автор вважає це визначення застосовним передусім до художніх текстів, на нашу думку, воно є достатньо широким, щоб його можна було екстраполювати також і на нехудожні тексти, принаймні, деяких типів.

Варто також відзначити підрозділ, присвячений внутрішньомовному перекладу, адже це, як стверджує й сам автор монографії, «майже зовсім недосліджена й знехтувана ділянка теорії перекладу» (с. 143). Досліджуючи цю тему, Т.В. Шмігер ставить слушні питання, зокрема: що відмежовує внутрішньомовний переклад від адаптації чи модернізації та що пов'язує чи, навпаки, відрізняє внутрішньомовний переклад від часовіддаленого.

Автор монографії робить спробу якнайширше представити перекладознавчий аналіз, звертаючись не лише до «традиційних» інтерпретаційно-культурологічного та лінгвостилістичного підходу, але й до когнітивних, комунікативних та культурологічних і аксіологічних поглядів, кожному з яких присвячено по окремому розділу.

Вагомості праці Т.В. Шмігера додає й солідний ілюстративний матеріал, обраний для демонстрації практичних аспектів застосування перекладознавчого аналізу. Зокрема, привертає увагу

¹ Шмігер Т.В. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 508 с.

той факт, що автор не побоявся взятися за такий безперечно важливий, але складний для дослідження, а тому часто нехтуваний, пласт матеріалу, як давньоукраїнська література. Список ілюстративних джерел налічує близько 200 позицій, що включають джерела давньоукраїнською, українською та англійською мовами.

Матеріалом дослідження є тексти давньої української літератури, починаючи від нашого найдавнішого літопису до Григорія Сковороди та поетичної варіації Тараса Шевченка на історичну пісню XVIII ст. На вибір текстів вплинув той факт, що ще не дуже багато перекладено англійською мовою (усе задокументовано у відповідному

історичному розділі). Аналізовані твори представляють вершини української думки, зокрема твори із «Ізборника» Святослава 1076 р., «Києво-Печерського Патерика» тощо. Давня українська література – синкретична, а тому художність треба сприймати у широких рамках. Саме у розгляді автора перебуває «Православне сповідання віри» Петра Могили.

Безперечною перевагою монографії вважаємо наявність іменного та тематичного покажчиків, які значно спрощують користування книгою.

Монографія Т.В. Шмігера є вагомим внеском в українське перекладознавство, що якісно його збагачує.